

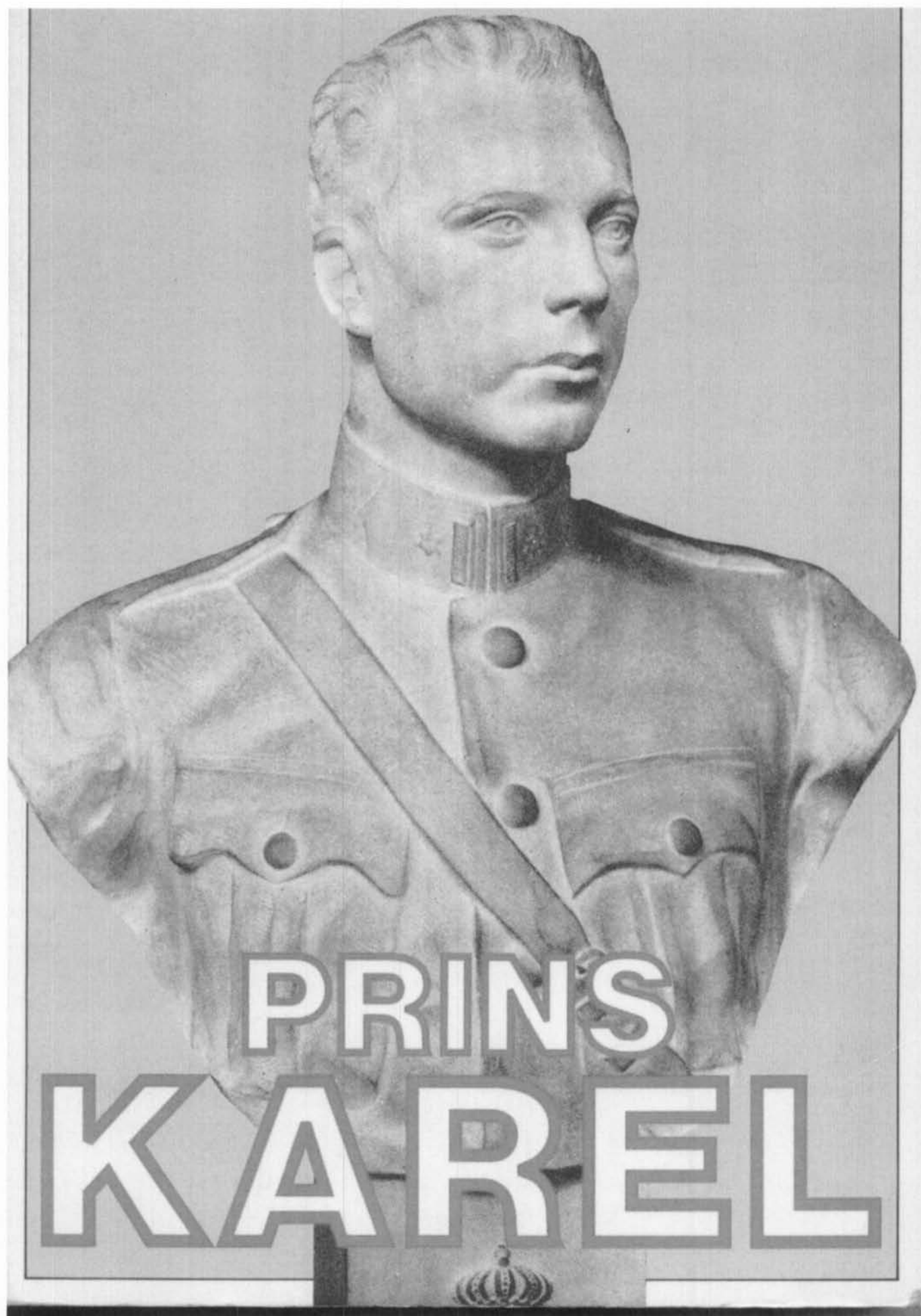

Grand Hôtel Osborne
Digue de Mer — Sea front
Ostende. Tél. 468.

*Het befaamde "Grand Hôtel Osborne", waarvan de balkons met zwanen versierd waren.
Gelegen op de hoek van de Zeedijk en de Capucijnenstraat.*

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

PRINS
KAREL

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 38

NUMMER 5

MAAND mei 2010

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 114: **Michel CAPON**: Het 4de Belgische Kampioenschap Wielrennen 1887 in Oostende.

blz. 117: **Ignace G. CAMERLINCK**: De schipbreuk van het kaperschip "Anacréon" 1807.

blz. 121: **Roger JANSOONE**: Bertino, een onvergetelijke Oostendse volkszanger.

blz. 126: **Jan INGHELBRECHT**: Circussen in Oostende, van 1850 tot nu (deel 3 en slot).

blz. 131: **Yves DINGENS**: Enkele notities over de familie van de 19de eeuwse Oostendse uurwerkmaker Raymond Kammerer.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Website: www.deplate.be
E-mail: de.plate@telenet.be

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Johan VAN ROOSE, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg (waarnemend).

Schreven in dit nummer:

Michel CAPON: Westlaan 19, 8400 Oostende.

Ignace G. CAMERLINCK: Kaaistraat 6, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Jan INGHELBRECHT: Troonstraat 26/119, 8400 Oostende.

Yves DINGENS: Leopold II laan 6, 8400 Oostende.

MEI ACTIVITEIT

donderdag 27 mei om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F; Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **PRINS KAREL, LEVEN IN DE SCHADUW VAN LEOPOLD III**

Spreker: **Rien EMMERY**

Prins Karel is lang een blinde vlek binnen de Belgische dynastie gebleven. Nochtans was de enigmatische prins – oom van de huidige Koning Albert II – zes jaar lang staatshoofd van België.

Toen Koning Leopold III tijdens de Koningskwestie in conflict kwam met een deel van de politieke klasse en van 1944 tot 1950 in het buitenland verbleef, regeerde zijn jongere broer Karel als regent van het land.

Na de terugkeer van Leopold III en de troonsbestijging van Koning Boudewijn verzuurden de familierelaties tussen hen en Prins Karel alsmear meer.

Prins Karel had geen echte vrienden en voelde zich geregeld eenzaam. Wij weten dat hij in Raversijde vaak de volksmensen opzocht met wie hij at, dronk en plezier maakte.

Op het einde van zijn leven kwam nog een soort postume verzoening toen Koning Boudewijn en Koningin Fabiola hem op 31 mei 1983, één dag voor zijn overlijden in een Oostends ziekenhuis, kwamen bezoeken.

De spreker van deze avond, Rien Emmery, is geboren in Brugge in 1983 en is auteur van een boek over Prins Karel, uitgegeven bij Manteau.

Momenteel is hij als doctoraatsbursaal bij het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek verbonden aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Dit is de laatste voordracht vóór de grote vakantie. We hopen dat U talrijk aanwezig zult zijn en breng vrienden en familie mee.

De toegang is voor iedereen gratis.

1e JUNI ACTIVITEIT – HULDE AAN PASTER PYPE

Het Herdenkingscomité Paster Pype, dat onder de vleugels van onze Kring werkt, nodigt onze leden uit om op

donderdag 03 juni om 10.30 uur

deel te nemen aan de jaarlijkse hulde aan Paster Pype.

De plechtigheid begint om **10.30 uur** met een bloemenhulde aan zijn monument in de plantsoenen van de Sint-Petrus- en Pauluskerk, Jozef II-straat.

Daarna gaan wij naar het Paster Pype-kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg waar, **om 11.00 uur**, door het Stadsbestuur, de afvaardigingen uit de visserij- en zeevaartmiddens en het Herdenkingscomité Paster Pype bloemen op zijn graf gelegd worden.

Zo brengen wij hulde aan de man die gedurende meer dan 40 jaar zoveel voor onze vissersbevolking heeft betekend.

2de JUNI ACITIVITEIT

ZONDAG 6 JUNI, REIS NAAR BINCHE

Wij vertrekken om 08.00 uur stipt, zoals altijd aan het Canadaplein bij het Gerechtshof.

In twee uur brengt de bus ons op de plaats van bestemming namelijk het **Internationaal Carnaval en Maskermuseum van Binche**, uniek in Europa, waar de koffie zal klaar staan.

We beleven er “un voyage au coeur des masques et des matières”, onder leiding van twee Nederlandstalige gidsen.

In het museum zijn alle niveaus toegankelijk met de lift.

Rond 12.30 uur wandelen wij twee straten verder naar “La Binchoise”, een brouwerij met bijhorend restaurant.

De Kring biedt U er het aperitief aan en bestelde voor u het volgende menu:

Roomsoep “Rosemonde”

Beenhesp met maderasaus
Kroketten en seizoengroenten

Appeltaart

Aan tafel zijn water, wijn of bier van de brouwerij voor eigen rekening.

Om 15.30 uur stappen wij de bus op en na een half uurtje rijden komen wij aan bij de **scheepslift van Strépy-Thieu**.

Wij bezoeken er de indrukwekkende machinezaal en genieten van op de 8ste verdieping van het wondermooie panorama, met zicht op het hele complex en de omliggende streek. Een film toont de bouw en de werking van de scheepslift en er is ook een tentoonstelling.

In het cafeteria opmeer dan 70 m. hoogte kan nog even gepauzeerd worden bij een koffie of St. Feuillin om daarna, rond 18.00 uur, te vertrekken naar Oostende waar wij rond 20.00 uur aankomen en nog ruim de tijd zullen hebben om de zon te zien zakken in de zee.

Inschrijven kan door, per persoon, € 50 te storten op rekening 380-0096662-24

Heemkring De Plate, Oostende

Inbegrepen in de prijs zijn: de autocar, de koffie 's morgens, de ingang tot het museum van Binche, de gidsen, het middagmaal, de toegang tot het bezoek aan de scheepslift en de fooi voor de chauffeur.

Er zijn nog slechts 48 plaatsen beschikbaar daar er al drie bezet zijn. Één door de chauffeur, één door onze voorzitter, die de contacten legde met het museum van Binche, en één door de reisleader.

U GAAT TOCH OOK MEE?

DE VÉLOCIPÈDE (1)

In het begin van de jaren 1860 ontwierp de Parijse smid René MICHAUX een fiets, de vélocipède, voorzien van een stuur en pedalen. Het rijwiel werd aangedreven met pedalen vastgemaakt op de naaf van het voorwiel. Het verschafte aan jonge Fransen de sterke gewaarwording zich sneller te kunnen voortbewegen dan te voet, op eigen kracht, zonder zich te laten dragen of trekken door paard of hond.

Om nog sneller te kunnen voortbewegen werd het voorwiel steeds groter gemaakt. De pedalen waren immers direct op de as van dit wiel bevestigd. Hoe groter de diameter van dit wiel hoe meer afstand er kan worden afgelegd met één pedaalbeweging. Tegelijk werd het achterwiel steeds maar kleiner om gewicht te besparen..

Zo ontstond het majestueuze beeld van de hoge bi (van bi cycle of tweewieler). Maar deze hoge bi (vélocipède) had een groot probleem, namelijk het gevaar voor valpartijen. Niet alleen was er nogal wat behendigheid vereist om bovenop de fiets te geraken - het zadel bevond zich soms 2 meter boven de grond - maar de hoge bi was ook bijzonder gevoelig voor schokken. Het vergde een aanzienlijke sportieve aanleg om de oneffenheden op de toenmalige weg op te vangen. Regelmatig ging een fietsbestuurder over de kop.

Met zulke fietsen werden de eerste Belgische kampioenschappen afgewerkt. We willen eraan herinneren dat het de gegoede burgerij was die de toenmalige competitiewielersport beoefende. De Gazette van Thielt van destijds omschreef de eerste fietsfanaten meesmuilend als "de liefhebbers van de nieuwe slag van peerden die leven zonder eten en lopen zonder benen."(2).

Het 4e BELGISCHE KAMPJOENSCHAP WIELRENNEN IN OOSTENDE.

Op zondag 17 juli 1887 op de zeedijk nabij de Kursaal. De inrichting berustte bij de VELOCE-CLUB GANTOIS van Gent, onder de auspiciën van de LIGUE VÉLOCIPÉDIQUE BELGE (vertaald: Belgische Wielrijders Bond = B.W.B.). Vanaf 3 u in de namiddag waren er 6 wedstrijden voorzien (3).

2e Koers: kampioenschap van België over 10.000 meter

- 1e prijs: médaille d'or, valeur 200 Fr. et un objet d'art, valeur 200 Fr.
- 2e prijs: médaille en argent.
- 3e prijs: médaille en bronze.

L'Echo d'Ostende van donderdag 21 juli 1887 rapporteerde:

"Ces courses avaient attiré une foule de spectateurs".

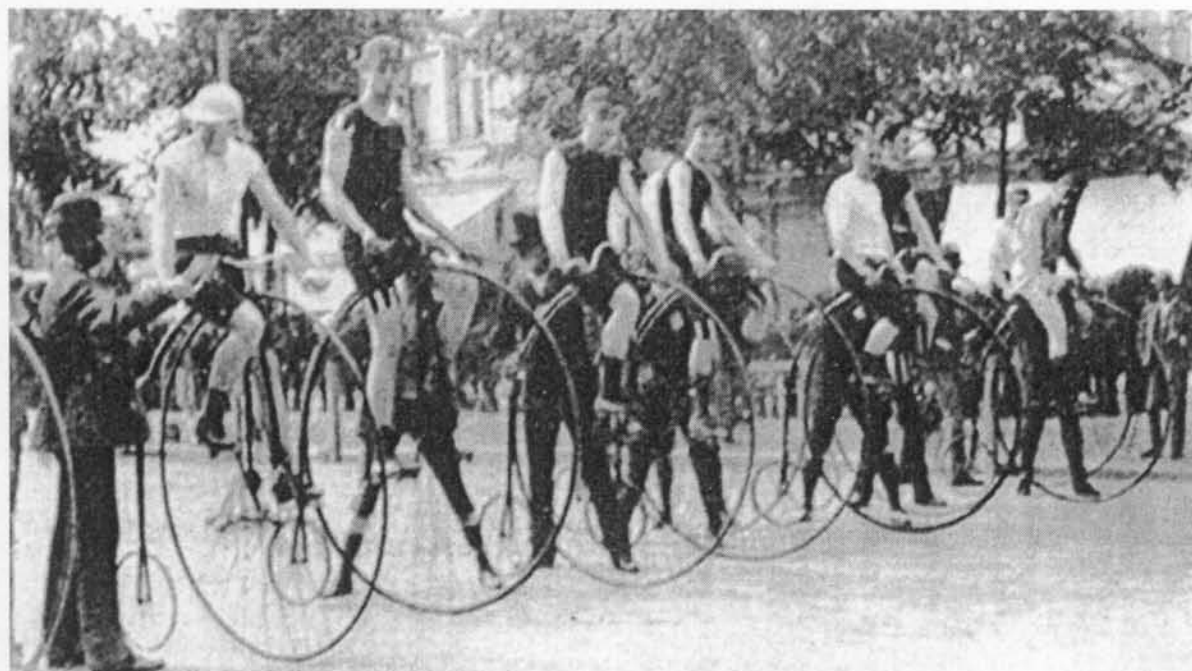
Kampioen werd TRAINARD (alias Ernest GOETHALS, afkomstig van Brussel). Hij legde de 10.000 meter af in 25' 15".

Tweede werd Leuvenaar Emile SWERON (Belg. kampioen van 1884, eveneens in Oostende(4)). Diezelfde E. GOETHALS won ook de 3e koers driewielers handicap over 3.000 m in 6 min. Alles liep blijkbaar niet van een leien dakje(5).

"Il est regrettable que la piste n'ait pas été plus respectée et que les personnes qui avaient payé une entrée n'aient pu jouir du spectacle auquel leur carte donnait droit. Quelques

piquets, avec des cordes, gardés par des soldats, auraient suffi pour ne pas laisser envahir la digue, comme elle l'a été dimanche dernier."

Bij het vertrek werd iedere renner op zijn hoge bi (vélocipède) bijgestaan en vastgehouden door een secondant (foto niet genomen te Oostende) – Verzameling Jozef HAMELS.

DIKKE STUIVER.

Uit archieven blijkt dat de renners een dikke stuiver konden verdienen(6). Zo won Ernest GOETHALS het jaar ervoor, 1886, in HOEI een internationale wedstrijd over 3 km, vóór de vroegere Belgische kampioen Emile SWERON (1884). Winnaar GOETHALS kreeg daarvoor een gouden medaille en 60 (goud)franken. SWERON moest het stellen met 30 frank, nog altijd het inkomen van 2 weken werken voor een modale dagloner (2x6 dagen à 2, 5 frank/dag). En dat voor tien minuten zweeten. De winnaar van de 10 km. Antwerpenaar Emile DE BEUKELAER (kampioen van België in 1885 en 1886), verdiende zelfs 100 fr. als winnaar van de 10 km. (10.000 meter).

EINDE HOGE BI.

In het jaar 1889 werd het laatste kampioenschap op de hoge bi verreden. Vanaf 1890 werd er overgeschakeld op de safety bike (lage fiets). Engelse fietsfabrikanten introduceerden een overbrengsysteem voor de trapbeweging door middel van een ketting. Deze aanbrenging liet toe pedalen en zadel achter het voorwiel te plaatsen, op een fietskader, waardoor het zwaartepunt lager kwam te liggen en de stabiliteit - en dus ook de veiligheid - van de fiets sterk toenam (7)

Deze safety bike is de fiets zoals we hem nu kennen.

ERELIJST OFFICIËLE BELGISCHE KAMPIOENSCHAPPEN OP HOGE BI.

ingericht door de Ligue Vélocipédique Belge (8).
(vertaald: Belgische Wielrijders Bond of B.W.B.)

JAAR	DATUM	PLAATS	WINNAAR
1884	7/9	Oostende	Emile Sweren (Leuven) (9) 10 km. in 22'12"
1885	7/6	Antwerpen	Emile De Beukelaer (Antwerpen) 10 km in 20'37".
1886	10/8	Antwerpen	Emile De Beukelaer (Antwerpen) 10 km in 20'23".
1887	17/7	Oostende	Ernest Goethals (Brussel) 10 km in 25'15".
1888	?	Luik	Léon Lhoest (Luik) 10 km in ?
1889	15/9	Kortrijk	Léon Lhoest (Luik) (xx) 10 km in 22'17".

(xx) Aantekening: Léon Lhoest:

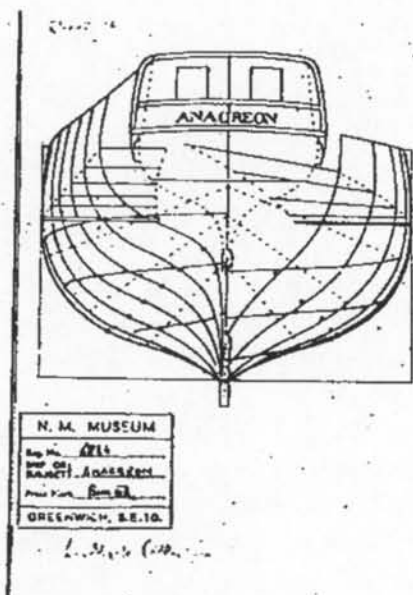
In 1894 en '95 werd L.L. de 3e voorzitter van de Football Club Liégeois (F.C. Luik). Toen F.C. Luik in 1896, 1898 en 1899 kampioen werd, was hij er bestuurslid. Na zijn sportieve fietspassie werd L.L. een befaamd ingenieur.

Verwijzingen.

- (1) WEBER, Donald: Wielertoerisme en de bescherming van het landschap 1895-1914, in: tijdschrift Brood & Rozen 2009/3, blz. 56 (met dank aan Emile SMISSAERT).
- (2) Herman LAITEM & Jozef HAMELS, De Tricolore Trui, blz. 10.
- (3) L'Echo d'Ostende, 17/7/1887.
- (4) CAPON, Michel, Het Eerste Officiële Belgische kampioenschap wielrennen 1884, in: De Plate, febr. 2009, blz. 43-47.
- (5) L'Echo d'Ostende, 21/7/1887.
- (6) ib. (2) blz. 16.
- (7) ib. (1).
- (8) ib. (2) blz. 14.
- (9) ib. (4).

DE SCHIPBREUK VAN HET KAPERSCHIP "ANACRÉON" 1807

door Ignace G CAMERLINCK

Op het einde van de 18de eeuw werden door de Franse bezettingsmacht voorraden voedsel, klederen en andere koopwaren opgeëist bij de plaatselijke handelaars. Wie protesteerde kreeg er nog een boete bij. Dit gebeurde niet alleen in Oostende maar in gans bezet Vlaanderen. Ook het roven en de plunderingen van de Vlaamse kunstschaten en de bronzen klokken gingen onverminderd voort. Maar alsof dit nog niet genoeg was, werden ook mensen opgevorderd en dit niet alleen voor de Franse landlegers.

Zo was het in 1799 de beurt aan de zeelieden.

Alle zeelieden tussen de 18 en 50 jaar oud moesten zich laten inschrijven bij de "Commissaire de Marine" in Oostende. Ook de besturen van andere kustgemeenten werden verplicht lijsten op te stellen met de namen van zeelieden die ter beschikking van de Franse autoriteiten werden gehouden voor inschepping op hun oorlogsschepen. Wie niet gewillig was werd met geweld ingescheept. Dit gebeurde allemaal in naam van de "Liberté" en "Égalité" !

Zo was onze voorvader, Jacobus Joannes Antonius Camerlinck, zeeman van beroep, ingeschreven in de "Inscription Maritime" te Duinkerke in "folio 12 numéro 58" als "matelot-pilote". Jacobus was geboren in Oostende op 26 januari 1764 als eerste kind uit het huwelijk van Joannes Josephus Camerlinck (°Oostende 1729), timmerman, en Maria Anna Vercruysse (°Oudenburg 1730).

In 1788 was Jacobus als 24-jarige gehuwd te Zerkegem met de 22-jarige Joanna Theresia Vandepitte. Ze woonden in Bredene nabij de sluis Slijkens waar tussen 1789 en 1803 hun 7 kinderen geboren werden. In februari 1807 was Jacobus aangemonsterd als "matelot" op het Franse kaperschip "Anacréon".

Vier kaperschepen waren in de haven van Duinkerke uitgereed "pour aller en course contre les ennemis de l'État", dit wil zeggen dat de bemanningen aan boord waren met proviand en munitie en klaar om af te varen.

Deze vier schepen waren de :

“Anacréon”, een schoenerbrik van 150t, 16 kanonnen, 85 man, Kapitein Jean Judoc Vanvlieme

“Glaneur”, een logger met 16 kanonnen, Kapitein Léonard-Louis Merlière

“Décidé”, 50t, 14 kanonnen, 50 man, Kapitein Gaspard Malo

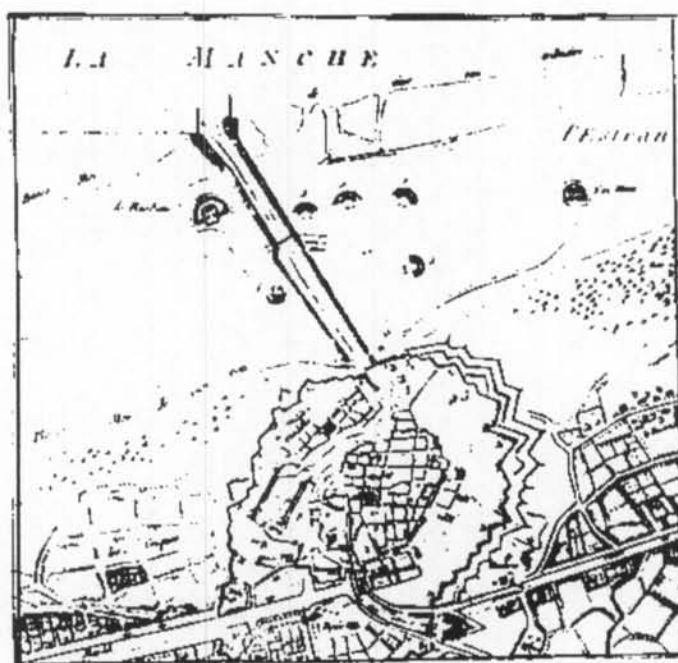
“Revanche”, Kapitein J.B. Corenwynder.

Enkele zeemijlen ten westen van Duinkerke lagen drie Engelse fregatten te wachten om de Franse schepen aan te vallen bij het uitvaren. De weergoden zouden er echter anders over beslissen.

De “Anacréon” verliet op 17 februari 1807 de haven en ging ten anker op de rede van Duinkerke als voorpost. De drie andere kaperschepen bleven in de haven wachten op orders. Het weer veranderde zeer snel en ontwikkelde zich tot een zware storm uit noordelijke sector

Als ervaren zeevaarders hadden de Engelsen hun fregatten tijdig onder beschutting van de Engelse zuidkust geplaatst. De beschrijving van de storm door ooggetuigen varieerde van “bourrasque” tot “une tempête affreuse” en “ouragan”. In de stad Duinkerke werd veel schade aangericht, stenen en puin lagen in de straten en zelfs het dak van “La salle de spectacle” waaide weg. Ook langs de vlaamse kust woedde de storm, de dijken in Oostende spoelden weg en de stad werd overstroomd. Er vielen dodelijke slachtoffers en het Franse munitiedepot op het Hazegras liep onder water.

De bemanning van de “Anacréon” zou een verschrikkelijke nacht en voormiddag van de 18de Februari 1807 meemaken. Het weer werd zo slecht dat alles moest gedaan worden om het schip in zijn positie te houden, de masten werden afgekapt, de kanonnen werden over boord geworpen? Maar het mocht niet baten, de ankerkabels braken door en het schip dreef naar de kust.

FORT RISBAN-DUINKERKE-1801

Een boot werd uitgezet en een dertigtal bemanningsleden verlieten het schip, dit tegen de instructies van de officieren in. Deze boot kapseisde op korte afstand van de “Anacréon” en alle inzittenden verdronken.

Omstreeks 10 uur in de morgen strandde het schip tegenover het fort "Risban" (vis-à-vis le fort Risban) juist ten westen van de haven van Duinkerke. Het schip brak in stukken (brisé en mil pièces) en de bemanning, 80 a 90 man, verdrong op een tiental na. Zeven van deze tien werden op het droge gebracht en gered door de bewaker van het fort Risban, de genaamde Bonjut met enkele helpers. Een drietal kon al zwemmend het strand bereiken, nl. G. Vaillant (Capitaine d'armes), J.P.F. Vandenbossche (Commis aux vivres) en A.F. Renier (voilier). De kapitein J.J. Vanvlieme overleefde ook de ramp en werd in 1808 kapitein op de corsaire-cutter "La Revanche" die te Antwerpen uitgereed werd door de Duinkerke reder Charles Torris. Bij de slachtoffers van de bemanning waren ook twee Oostendenaars en een Ieperling, nl.

* Jacobus Joannes Antonius Camerlinck, matelot, 43 jaar, geboren in Oostende en woonachtig te Bredene.

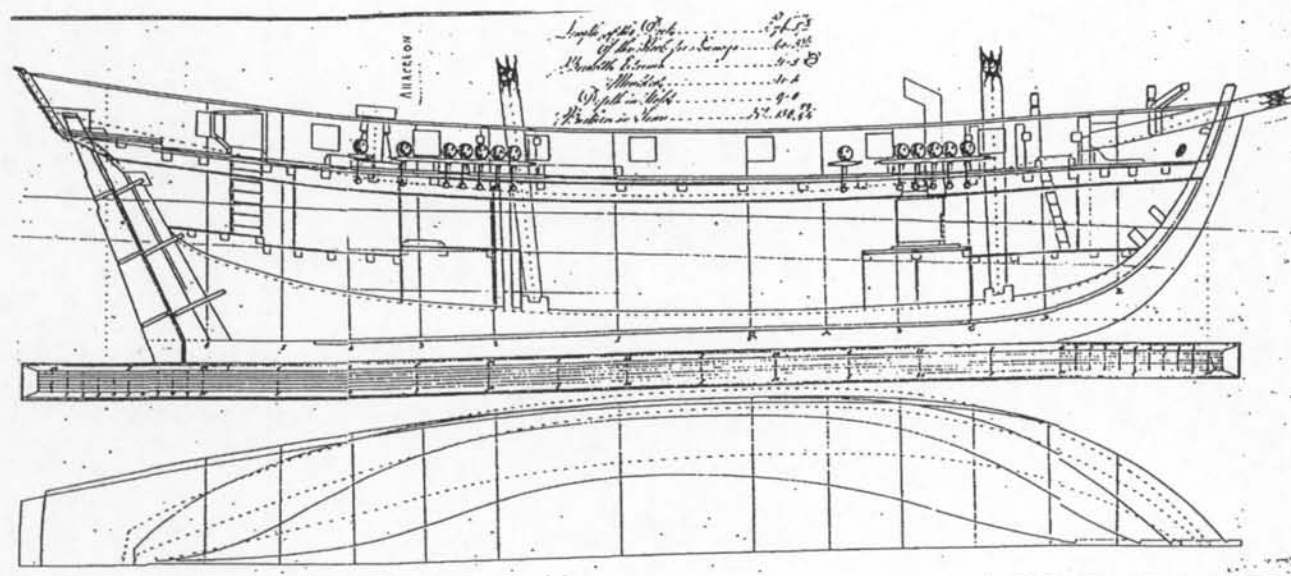
* Jacques Jean Deconinck, matelot, 22 jaar, van Oostende

* Pierre Charles Spinnewijn, matelot, 40 jaar, geboren in Ieper maar woonachtig in Oostende.

In Bredene bleef Joanna Theresia Vandepitte, als weduwe achter met zes overlevende kinderen, 17-13-10-7-5 en 3 jaar oud. De 7-jarige zoon, Guillielmus, geboren te Bredene op 31 oktober 1799, werd onze volgende voorvader. De "Extrait Mortuaire" van Jacobus J.A. Camerlinck, opgesteld door de "Commissaire de Marine" van Duinkerke, werd naar Bredene opgestuurd in 1810 waar het in de Registers van de Burgerlijke stand werd ingeschreven op 1 januari 1811.

Brig "Anacreon" french privateer (brick, bâtiment corsaire français 1798-1807

	ft.	inch.	
Length of the deck	76	5 ½	= 23,30 m
of the deck for stowage	60	5 ½	
Breadth extreme	21	8	= 6,60 m
moulded	21	4	
Depth in hold	9	0	
Burthen in tons	N° 150		

Bron: 1) National Maritime Museum, Greenwich, Reg. N° 6844/Ship or subject: ANACREON/Press Mark = Box 53.

2) "Les derniers corsaires" par Henri Malo. Brick "ANACREON" – 136 t – 16 canons – 80 à 90 hommes.

Bij de drie volgende generaties na Jacobus waren geen zeemannen. Zijn zoon, kleinzoon en achterkleinzoon werkten bij "den Ijzeren Weg van den staat" .....

But that's another story !

In 1807 werden aan Franse zijde slechts 9 kaperschepen uitgereed. De Engelse fregatten en hun geallieerden hadden sedert 1800 met succes de West-europese havens geblokkeerd en de kapervaart klein gekregen.

De kapervaart werd afgeschaft na een overeenkomst tussen Engeland en Frankrijk in 1814 en 1815.

Op de plaats van het fort "Risban" werd later, met de uitbreiding van de haven van Duinkerke, een nieuwe vuurtoren gebouwd die de vlaamse naam "De Leughenaere" heeft.

Ign. Camerlinck, Ktlo/Lic.NW (° Oostende 1928)

Carolina Camerlinck BA, (° Oostende 1964, 200 j. na Jacobus)

Bronnen:

1. National Maritime Museum, Greenwich.
2. Registers Burgerlijke. Stand, Gemeente Bredene.
3. VVF-Oostende en J. Verhaeghe, in "Ostendiana, dl. V" 1986.
4. Archives Municipales de Dunkerque - Actes de décès. An 1807: nos.210 - 214 - 323-
Deze overlijdensakten bevatten uitgebreide verklaringen van drie overlevenden van de bemanning van de "Anacréon".
5. Henri Malo: "Les derniers Corsaires, Dunkerque 1715-1815", Paris 1925.
6. E.J. Baels: "Oostende onder het franse bewind" (Oostende, 1982)..
7. M. Vanhamme en J.Delporte: "Ostende, d'un village de pêcheurs à la Reine des Plages", 1982.
8. N. Gallois: "Les Corsaires Français sous la République et l'Empire", Le Mans 1847.
9. Roger Verceel: "Visages de Corsaires", Paris.
10. "Anacréon" = de naam van een Griekse dichter (540 j. vóór Christus), bijgenaamd "De grijsaard van Theos".

40 jaar na zijn vroegtijdig heengaan

BERTINO, EEN ONVERGETELIJKE OOSTENDSE VOLKSZANGER

door Roger JANSOONE

“ Leve de leute, het verdriet komt vanzelf! “ (Bertino)

Nu reeds ruim 40 jaar geleden overleed Albert Lingier, alias Bertino, nog in de bloei van zijn leven, slechts 54 jaar oud (of jong?). Voor iedere rechtgeaarde Oostendenaar is en blijft hij een stuk Oostendse geschiedenis. Zijn leven was – zoals in het geval van Mozart – weliswaar vrij kort maar toch ook rijk gevuld. Hij was natuurlijk geen Mozart doch op plaatselijk muzikaal vlak heeft hij als volkszanger een onuitwisbare indruk nagelaten. Vandaar dan ook deze terugblik op deze unieke carrière in het Oostends wereldje van muziek, zang, variété en ontspanning.

Albert Lingier werd tijdens de Eerste Wereldoorlog geboren in Glasgow op 1 september 1915 (andermaal een “hint” naar mijn artikelenreeks in “De Plate” over de “Belgian refugees” in Schotland tijdens W.O.1). Hij was de jongste uit een gezin van vier kinderen. Teruggekeerd in Oostende, vond het gezin Lingier een onderkomen in het Visserskwartier, wat bepalend zou zijn voor de loopbaan van de toekomstige Bertino. Het Visserskwartier was toen nog echt zoals de naam het aanduidt, namelijk de buurt waarin de toenmalige vissersbevolking grotendeels was gevestigd, doorgaans in huurkazernes en andere minder aantrekkelijke onderkomens, maar dan toch een gezellige buurt “bie uus aan ’t zeetje” waar er veel leute en plezier werd gemaakt, ook al was er toen nog veel armoede en miserie.

In de “Scala” werden volkse operettes opgevoerd (voorlopers van de “Oostendse Revue”) en dat was voor Albert een eerste kennismaking met het wereldje van het volkse vermaak en een inspiratiebron voor zijn toekomstig repertoire. In 1937 huwde hij met Gabriela Dekeyser en vestigde hij zich in het Westerkwartier, waar hij zich weldra zou kunnen uitleven als een spilfiguur in het ontspanningsleven. Zijn slagzin was “Leve de leute, het verdriet komt vanzelf!”. Toen de oorlog uitbrak, werd hij aangeworven bij de Oostendse Brandweer, wat voor hem een vaste baan en een vast inkomen betekende, ook al was dat inkomen eerder aan de lage kant (wat toen bij zowat iedereen het geval was). Oorlog en bezetting betekenden voor hem tevens zijn doorbraak in het amusementsleven, want precies in die kommervolle omstandigheden had men meer dan ooit behoefte aan een beetje ontspanning en gezelligheid.

De “zangcrochets” vielen toen bij het publiek fel in de smaak. In 1940 nam hij deel aan een dergelijke zangwedstrijd in danszaal “Casanova” in de Langestraat. Hij kaapte er de eerste prijs weg, ten bedrage van 250 F (een mooie som in een tijd toen de meeste werknemers nog niet eens duizend frank per maand verdienden), én een contract om gedurende een week dagelijks op te treden in de “Casanova” voor 50 F per avond. Meteen was Bertino gelanceerd en werd hij alom in Oostende gevraagd, en dit met steeds stijgend succes.

Bertino trad steeds op in dezelfde “outfit” : een avondrok met een strikje (in het Oostends een “schuufelette”) en een strooien hoed zoals zijn idool Maurice Chevalier, met daarbij steeds een sigaret in een “puupesteert”(dat continu roken zou hem later wel fataal worden). Hij zong doorgaans in cafés en danszalen, wat bij de meeste succeszangers slechts een tussenfase was naar het wereldje van revue, cabaret en variété. Maar niet voor Bertino die tevreden was met zijn eigen optredens en die vooral oog had voor het geleidelijk opbouwen van een eigen repertoire, toegespitst op het komische genre. Want lachen is gezond, en dat had hij goed begrepen. Zijn publiek kreeg dan ook wat het van hem verlangde, met als resultaat volle zalen en een toenemend succes. Elke zondag hield hij een middagmatinee in café “Chez Prosper”, het stamcafé van de Oostendse

loodsen (in de Alfons Pieterslaan 46). Hij werd muzikaal begeleid door trompettist Roland Depoorter en door drummer Henri. Een veel gevraagd nummer was "Gerantsoeneerd" (op de zangwijze van "Bellami"), een lied waarin hij de perikelen rond de ravitaillering op de korrel nam. De eerste strofe klonk als volgt :

Vroeger aten wij ons buikje vol
met een grote biefstuk of wat schol
maar we hebben dat nu afgeleerd
want we zijn nu allemaal gerantsoeneerd.
We worden kunstenaars in het vak
en van niks maken we een goed gebak
en de zegels worden bewaard als een grote schat!

Na de oorlog had Bertino het nogal lastig om zijn draai te vinden in de sterk gewijzigde smaak van het publiek. De Engelse en Amerikaanse invloeden overspoelden West-Europa ... en voor onze artiesten was het wel eventjes aanpassen aan die snel en sterk gewijzigde toestanden. Het epicentrum van het Oostends ontspanningsleven verlegde zich nu naar de zaal "Het Wit Paard" op de Van Iseghemlaan, een soort van tussenstadium voor een publiek dat het café chantant ontgroeid was maar de stap nog niet wilde zetten naar het Casino/Kursaal.

Bertino zag het hier niet zitten en reageerde tegen deze nieuwe trend door "bonte avonden" in te richten met uitsluitend Oostendse artiesten, een combinatie van liedjes, sketches, grappen en andere vormen van entertainment (het nieuwe woord voor ontspanning). Deze pogingen slaagden slechts ten dele omdat de naoorlogse samenleving nu eenmaal een totaal andere wereld geworden was, en niet alleen bij de jongeren. Omdat zijn optredens niet duur waren, werd Bertino wel nog vrij veel gevraagd in het verenigingsleven, voor feestjes en speciale evenementen. Alzo bleef hij een graag geziene gast, maar niettemin geraakte hij stilaan wat op de achtergrond, niet in het minst ook omdat hij steeds meer tijd en energie begon te stoppen in de meer succesvolle revues van "Ali Baba en de 40 Rovers".

Maar 1953 was voor hem een nieuw keerpunt, ditmaal niet door een nieuwe oorlog ... doch door de grote overstromingsramp van 1 februari 1953.

Die overrompelende gebeurtenis inspireerde hem tot het schrijven van zijn "Ostende oender waoter", zijn meest gekend en nog steeds gezongen lied, al even bekend en geliefd als "Op de Vissemarkt sien ik geboren". Het lied (op de wijs van "La petite diligence") werd geschreven met een lach en een traan, een volkse humor die de Oostendenaar steeds heeft aangesproken en die dan ook een verklaring is voor het fantastisch succes van deze muzikale voltreffer.

"Ostende oender waoter" werd uitgegeven op een 78-toerenplaat via de platenfirma Olympia, eigendom van en gerund door het echtpaar Janssens uit Brussel. Hun jacht lag in de Oostendse jachthaven, zodat zij nogal vaak in Oostende vertoefden en vrij goed vertrouwd waren met het plaatselijk milieu. Vooral mevrouw Janssens had de nodige "flair" om plaatselijk aankomend talent op te sporen, hun muziek en zang op plaat te brengen en in een beperkte oplage en in een eerder beperkte kring te verspreiden. Dit bracht weliswaar niet veel op voor de platenfirma ... maar de zangers zelf waren best tevreden met een kleine gage (ze kregen twee frank per verkochte plaat!) en hun reiskosten naar de studio in Brussel werden terugbetaald.

De opname in de studio in Brussel kwam tot stand onder begeleiding van professionele muzikanten die de gewoonte hadden aangekweekt om zich moeiteloos aan te passen aan allerlei zangers uit de vier windstreken. Hierdoor konden ook instrumenten gebruikt worden (zoals het Hammond-orgel

en de drum) die toen in Oostende nog niet of nauwelijks bekend waren, waardoor uiteraard aan het lokaal lied een bijzonder cachet kon verleend worden.

Het succes van "Oostende oender woater" was zo overrompend en onvoorzien dat er niet minder dan zes uitvoeringen werden opgenomen, waarvan vijf bij Olympia in Brussel en één bij Marlein in Oostende. De meeste afnemers waren café-uitbaters uit Oostende en de kuststreek, maar ook de plaatselijke bevolking (toen nog niet zo tuk op platen, want wie had toen al een platendraaier?) liet zich niet onbetuigd en kocht gretig deze onverbiddelijke tophit (en voor het antikwariaat later hebben ze hierbij geen slechte zaak gedaan). Het ging hierbij uiteraard niet om de melodie maar wel om de tekst, een uniek staaltje van die authentieke Oostendse volkshumor, dat tikkeltje zelfspot om de eigen miserie, met een lach en een traan, niet zeuren maar intussen toch voortzeuren, een innerlijke tegenstrijdigheid die typisch Oostends is ... en dus van alle tijden. Iedere rechtgeaarde Oostendenaar kent allicht nog steeds de eerste strofe en het refrein van "Oostende oender woater" :

Wien peister nog op deze dag
Oostende oender woater!
't Was zeker e nat beslag,
die storm da was e flaoter.
In veel huuzen en cafees
was ter leute of rust.
't Waoter kwaamt toe boven de canapee
en oender 't bedde geklust!

't Waoter kwam binnengelopen ,
we wierden nat an uuze pooten
en de kelders met da spul
liepen boem héelegan vul.
Zelfs de vlooiën en de vienken
mosten spriengen of verdrienken
en de ratten – 't was komiek –
vierden kermesse in het sliëk!
't Schonste van de grap
't woater was nat,
je kost in de straoten roeien
en an de Vissemarkt, da was e twa appart,
liepen de wuuvers gelijk oede koeien.
Met hunder rokken tegen hunder kieten,
ze n'aan gin nagel mi voer op te bieten!
Geef ons heden uus dagelijks brood
moar osjeblijf gin wotersnood!

Maar niettemin liep Bertino's carrière stilaan ten einde. Hij kon nog wat teren op zijn succes doch werd allengs een vergane glorie die enkel nog gevraagd werd bij bijzondere gelegenheden en initiatieven. Bij de bejaarden bleef hij populair, een beetje een brok nostalgie naar een vervlogen tijd (die eigenlijk nog maar een recent verleden was). Maar de muziekmarkt werd ingepalmd door totaal nieuwe tendensen en smaken ... waarin de traditionele volkszanger uiteraard helemaal verloren liep. Het probleem van de volkszanger was eigenlijk het feit dat hij een typische vertegenwoordiger en drager was van volksvermaak en collectieve ontspanning via het groeps- en verenigingsleven. Doch de moderne amusementsindustrie richt zich tot het individu die in zijn vrije tijd alleen of in beperkt en zelf gekozen gezelschap een vrije keuze wil en kan maken uit een fenomenaal aanbod van allerlei aard. Ontspanning en vermaak moet je niet meer echt gaan opzoeken : een druk op de knop ... en je wordt ermee overspoeld!

OOSTENDS TONEEL

STEM BERTINO
OP DE VERKIEZING VAN PRINS KARNAVAL 1969

8 februari, Feestpaleis Oostende
De populaire Oostendse volkszanger sedert 1923

BERTINO

Steeds de Fierro geweest, en nog, op gebied van Liefdadigheid, voor IBIS, Carolinenhof en Gotschalck, schrijver van 1200 Oostendse liedjes en verscheidene revues, en van de volksoperette «Visserliedjes», waarvan 11 opvoeringen plaats grepen. Met voor Bertino te stemmen, dankt U hem voor de moraal die hij hoog hield tijdens de bezetting, voor de zoveel liefdadigheidsactiviteiten en de honderden liedjes die hij zelf schreef en zong voor de Oostendenaars.

VERGEET HET NIET :

STEM BERTINO
ONZE PRINS KARNAVAL 1969 !

Bertino als kandidaat Prins Carnaval

Nagenoeg samen met zijn carrière eindigde ook het leven van Bertino. Hij werd ernstig ziek en op 2 mei 1969 overleed hij in het ziekenhuis, slechts 54 jaar oud, en - ironie van het lot - kort nadat hij in een laatste opwelling van overmoed vergeefs campagne had gevoerd voor de titel van Prins Carnaval 1969.

Vrij jong gestorven, maar wel na een rijk gevuld leven en een onvergetelijke loopbaan in het Oostends ontspanningsleven. Zijn betekenis is dan ook niet enkel van muzikale aard doch is tevens onlosmakelijk verbonden met bepaalde perioden in de recente geschiedenis van Oostende. Zo is hij bijvoorbeeld niet weg te denken uit de wel zeer aparte geschiedenis van het Oostends ontspanningsleven tijdens de bezetting ... en is hij uiteraard al evenmin weg te denken uit die

dramatische episode van "Ostende oender waoter". Zeeland was ook "oender waoter" (en nog veel meer dan Oostende) maar toch is daaraan niet een zinnebeeldige figuur verbonden in de aard van Bertino. Dat heeft allicht alles te maken met die typische Oostendse volksaard ... waarvan Bertino ongetwijfeld bij uitstek een vertegenwoordiger was én een klankbord.

In dat opzicht mag Bertino voorzeker een plaatselijke historische figuur genoemd worden en verdient hij een ereplaats in die lange rij van Oostendenaars die Oostende groot en tegelijkertijd ook apart gemaakt hebben. Er zijn intussen velen van elders "aangespoeld" in Oostende ... en ook zijn er heel wat (niet enkel jongere) Oostendenaars die hun plaatselijke geschiedenis niet of nauwelijks kennen ... en dat verklaart wellicht waarom – meer bepaald in de nieuwe stadswijken - namen van straten en pleinen in Oostende veelal ongelooflijk banaal zijn, terwijl anderzijds de meeste namen uit de lange, veelzijdige en rijke geschiedenis van Oostende schitteren door afwezigheid!

Aanvankelijk werd die trend ongetwijfeld ingezet door de neerbuigende houding van de toenmalige bourgeoisie (zo fel geheveld door Ensor!) tegenover al wat volks was en dus "ordinair". Maar, hoe dan ook, de naam van Bertino zal ongetwijfeld altijd blijven voortleven in het hart en de ziel van de rasechte Oostendenaar, en zijn "Ostende oender waoter" zal zeker af en toe nog wel eens gezongen worden!

Hij heeft aldus zijn plaats ingenomen in de lange galerij van Oostendse volkszangers, toondichters en tekstschrijvers, zoals Louis Vanden Eeckhaute, Jan Van Wulpen, Prosper Alleene, Julien Bullaert, Leonard Reynaerts, Irma Westerlinck, Jan-Frans Van de Weghe, Jef Keurvels, Jerome De Poorter, Herman Moerman, Raymond Huilmand (alias Jo Deensen), Freddy Feys, Roger Vandenberghe, de te vroeg gestorven Lucy Monty (Lucienne Bollenberge), Lucy Loes (Lucienne Vanbesien, de uiteindelijk alom erkende "Koningin van het Visserslied") en nog een aantal anderen.

En niet te vergeten: daar was ook nog de maritieme heemkundige Jef Klausing die niets onverlet heeft gelaten om een aantal vroege uitingen van deze onvervalste Oostendse liederenschat voor het nageslacht te bewaren.

ILLUSTRATIE : affiche "Stem Bertino" voor de verkiezing van Prins Carnaval 1969

CIRCUSSEN IN OOSTENDE, VAN 1850 TOT NU

door Jan INGHELBRECHT

Deel 3 : Na-Oorlogs circus...in Oostende

Het spreekt vanzelf dat circussen gouden zaken deden na de gruwelijke oorlogsjaren. Reeds in oktober 1945 kregen we Circus Semay op bezoek. Het zou een traditie worden – ze kwamen 12 keer - want tot in 1959 waren ze graag geziene gasten op de oktoberfoor. Soms afgewisseld door een ander Belgisch circus : Demuynck, die zelfs voor Oostende een met enkele nummers versterkt programma bood.

Ook grotere buitenlandse zaken kregen we vlak na de oorlog over de vloer : Het Nouveau Cirque de Paris van Sheriff en Emilienne Amar en dat van de familie de Dessus le Moustier. Interessant was de aluminium constructie van het Nederlandse Circus Frans Mikkenie dat klasse-circus bood.

Ook uit Nederland, maar met franse flair, kwam Jos Mullens naar Oostende. Zijn "Cirque Géant" stond midden jaren '50 opgesteld op de plaats waar nu het Melinda-gebouw staat. Op de affiches uit die tijd lezen we verschillende benamingen : Ernest Feysplein, Vuurkruisenplein, Plein rechtover het Stadhuis.

Maar de ligging was ideaal, zeer zichtbaar en bood zelfs aan de grootste ondernemingen de mogelijkheid om op te bouwen "zoals het hoort".

Franz Althoff was er met zijn reuze-renbaan te gast en bood een drie-manège circus dat we sinds het voor-oorlogse Gleich en Strassburger niet meer gezien hadden in onze stad. De toeloop was enorm van 16 tot 21 juli 1957.

Ook Strassburger kwam terug begin 50er jaren. Met een weliswaar iets kleinere zaak dan in 1936 maar met een klassiek programma dat veel succes kende. En met de nochtans Belgische clowns 'Les French'.

En begin juli 1959 werd Oostende letterlijk bedekt met reusachtige affiches die de komst van Pinder plus Luis Mariano aankondigden.

Het was immers een trend in Frankrijk om vedettes van het chanson in de piste te laten optreden.

Bij Bouglione waren reeds Charles Trenet en bij Amar, Fernand Raynaud opgetreden. Of men ging samenwerken met een radiostation (bv. Radio Luxembourg) om het publiek, via live-uitgezonden radiokwisen, in de circustent te lokken. In Frankrijk reisde zelfs een "Radio-Circus"

Maar de formule sloeg bijzonder goed aan bij Pinder. In de eerste helft van het programma zag men wereld-attracties in de piste. In het tweede deel zong de zoetgevooisde Luis Mariano van op een podium ...

Het circus was duidelijk op zoek naar nieuwe formules. Eerst de radio, nadien de televisie. Deze werd letterlijk in het circus geïntegreerd.

Zo reisde Pinder in de jaren 60 rond onder de titel 'La piste aux Etoiles'. Dat genoemd is naar de zeer populaire TV-serie die wekelijks op woensdag door de ORTF werd uitgezonden vanuit het Cirque d'Hiver van de Bougliones, zij die in Frankrijk de grootste concurrenten waren van Pinder zelf.

Pinder

DE EUROPESE REUS

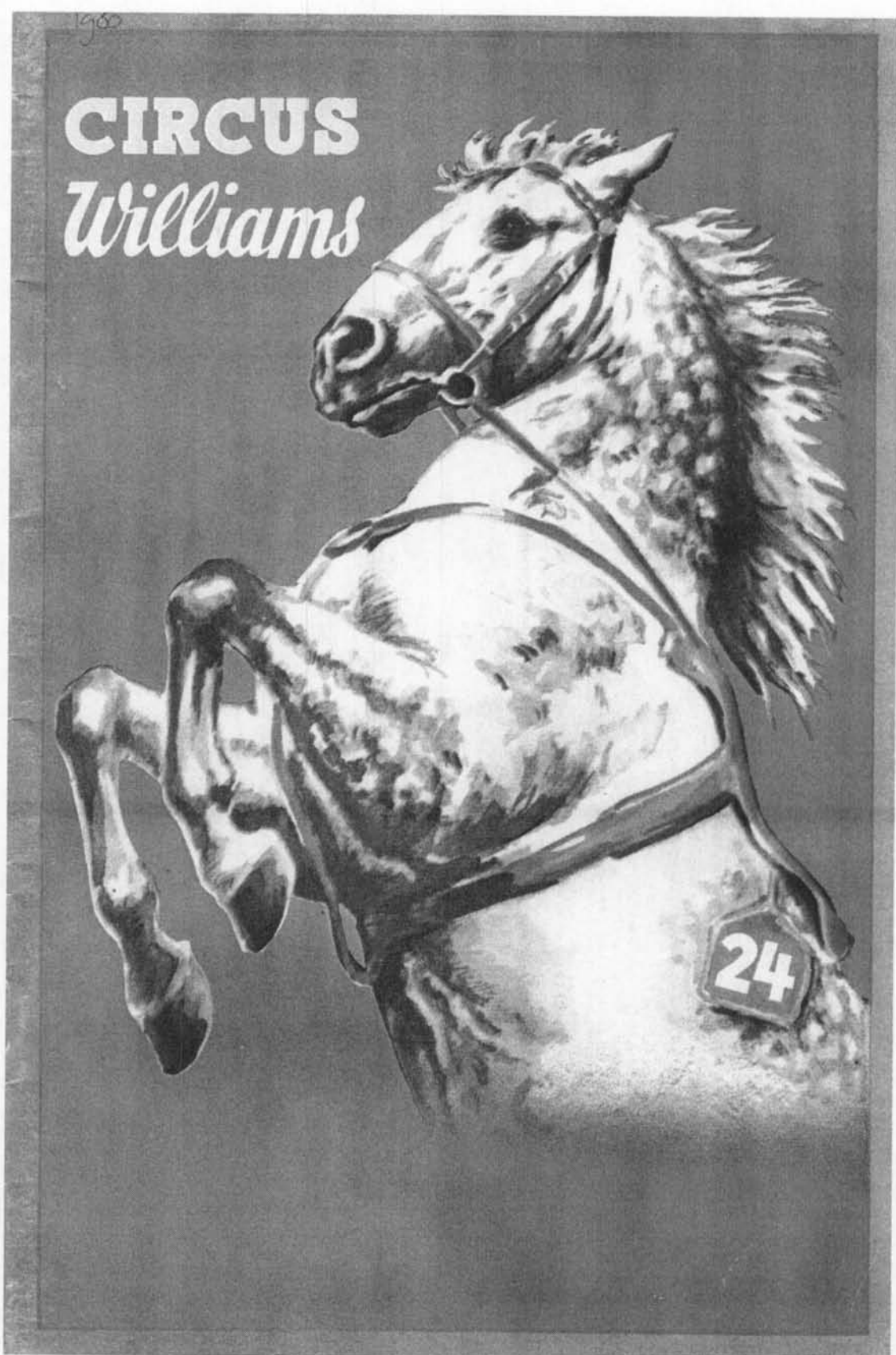
Stelt voor

*Met
25 nog nooit
geziene Super Cirkus
attracties*

de Grote Wereldvedette

Pinder, plus Mariano, waren in juli 1959 te gast in Oostende

Carola Althoff kwam met haar circus Williams naar Oostende in juli 1960

Het Tiroler Circus van "vader" Malter. Zijn kinderen reizen nog steeds met een eigen circus

Het moet gezegd worden, maar Pinder was een zeer creatieve zaak. Ook circus op ijs werd er gebracht...

Adolf Althoff kwam eveneens naar Oostende. In een zeer moderne, koele paraplutent, zonder masten die het zicht gewoonlijk belemmeren. Dat was in 1964. En de Bougliones kwamen twee keer. Steeds op het "Vuurkruisenplein", nl. in juli 1968 en in mei 1970. Het gebodene overtrof steeds alle verwachtingen, was een vlot afgewerkt programma en werd stevast door een goed (groot) orkest begeleid.

Ook de Nederlandse Toni Boltini kwam graag. Hij had gevoel voor publiciteit, kreeg zijn tent steeds vol, maar bood niet de kwaliteit die we gewend waren van de Franse en Duitse ondernemingen die voordien Oostende aandeden.

Zo had het Grand Cirque de France van de familie Gruss de Oostendenaars veroverd met een verbluffend spektakel in een zeer lange arena-tent in juli 1961. En Carola Williams had het jaar daarvoor Oostende in haar ban van 13 tot 17 juli met een klassiek Duits programma.

In de jaren zeventig kwam 'Maigret' Jean Richard met een zeer voorbeeldige zaak op het plein aan de Wellingtonstraat (Pasen 1977) waar thans de bibliotheek Kris Lambert staat. De Brusselse clowns "Les Chabris" stonden levensgroot op de affiches afgebeeld. Jean Richard kwam er terug in juni 1981.

Oleg Popov was hier in 1989 (rechtover de Kazerne) maar had al in 1958 Oostende bezocht in het kader van de Wereldtentoonstelling. Het Russische Staatscircus maakte van de gelegenheid gebruik om in dat jaar een België-tournee te maken die zeer succesrijk was.

Ook het Italiaanse, op Amerikaanse formule gebaseerde Circo Americano en de Duitse circusreus Krone waren hier te gast. Respectievelijk in 1994 en 1996 op de terreinen rond het Media Center. Nadien kwam circus Fliegenpilz er met een circus-water-pantomime en de Italiaanse familie Jarz met hun Moscow Star Circus...

Maar ook Belgische zaken kwamen, en komen nog steeds, op bezoek. Deze van de familie Malter bijvoorbeeld. Het Wiener Circus van Ulrich en dat van Rose- Marie Malter zijn weliswaar kleinere zaken maar bezoeken graag de kust en Oostende.

Het circus Jhony van de Oost-Vlaamse familie Van Lissum stond zelfs in 1974 op Mariakerke en bouwde er de (oude) ronde houten kiosk op. Puur nostalgie, maar met een verzorgd programma, zoals ook het Circus Carrington in 1974 en recentelijk dat van Marquis Pauwels.

2010 ?

We krijgen voor de derde maal het Canadese Cirque du Soleil op bezoek. Na Saltimbanco en Dralion komt Varekai onze Stad aan Zee veroveren. Geïntegreerd in "Oostende Cultuurstad van Vlaanderen" zullen kunstenaars ons vermaken, vanaf 29 juli, op de site rechtover het Fort Napoleon. Circus in een ander (modieus) jasje maar duidelijk met respect voor de traditie. De artiesten kregen ofwel opleiding in de circus-akademies, zoals deze in Moskou, of Montréal, of zijn leden van circusdynastieën die ook al 150 jaar geleden hetzelfde doel voor ogen hadden :

Het publiek even laten wegdromen rond die magische cirkel, die 'Piste' heet...

We wachten (ongeduldig) af !

Enkele notities over de familie van de 19de -eeuwse Oostendse uurwerkmaker Raymond Kammerer

door Yves DINGENS

De verdiensten van Raymond Kammerer, een bekend en een zeer bedreven uurwerkmaker, werden reeds belicht door Norbert HOSTYN (1) en onlangs nog door Emile SMISSAERT (2).

Over zijn familie hebben we nog enkele gegevens gevonden.

Op 20 juni 1885 huwt Honorine Kammerer, modiste, dochter van Raymond Kammerer en geboren op 27 januari 1855, met Theodore François Vanhille, stadsbediende, geboren op 26 oktober 1856 (3). Haar vader is op 21 augustus 1866, amper 44 jaar oud, overleden in het verre Russische Sint-Petersburg (4). Haar moeder, Elisabeth Ysengrin, wonende Vlaanderenstraat 5, overleed op 11 april 1874, 50 jaar en 11 maanden oud (5).

Haar jongere broer, Charles Kammerer (geboren op 17 maart 1857), was limonadier van de Société Littéraire en overleed op 3 oktober 1926 te Brussel na een heelkundige ingreep (6).

De oudere broer Raymond, geboren te Oostende op 8 augustus 1850, beroepshalve klerk 1e klasse bij het Ministerie van Openbare Werken en wonende te Brussel, kwam in heel tragische omstandigheden om het leven.

Op 2 september 1885 was hij met zijn bijna 6-jarig zoontje Léon (geboren te Brussel op 19 november 1879) op wandel in het Bois de Boulogne (het huidige Maria-Hendrikapark ofte Bosje). Al spelend kwam het kind te dicht bij één der grachten van de oude versterkingen, struikelde en viel in het water. Hoewel de vader niet kon zwemmen, sprong hij in het water om zijn zoontje ter hulp te komen, maar zijn inspanningen bleken vruchteloos en even later verdween ook hij in het water.

Vorbijgangers, die zijn mantel en hoed hadden opgemerkt, sloegen alarm en pas na een uur zoeken werden de twee lichamen op het droge gebracht.

Dit dubbele overlijden veroorzaakte een diepe ontsteltenis en ontroering in Oostende, een stad die Raymond Kammerer jr. reeds lang had verlaten, maar waar hij nog vele vrienden telde.

De begrafenis vond plaats op zaterdag 5 september 1885 in de Zavelkerk te Brussel, woonplaats van Raymond Kammerer. De twee lijken waren daags voordien naar zijn woning gebracht. Bij het vertrek van de doden uit het sterfhuis deed zich nog een pijnlijke scène voor wanneer een door smart overmande mevrouw Kammerer, geboren Marie Portenart, de dierbare overledenen niet wou laten gaan.

Talrijke vrienden, kennissen en sympathisanten begeleidden de overledenen uiteindelijk naar hun laatste rustplaats (7).

NOTEN EN BRONNENOPGAVE

- (1) "Raymond Kammerer, een 19de eeuwse uurwerkmaker te Oostende", in: *De Plate*, 1984, p. 113-114.
- (2) "Openbare uurwerken in Oostende: een overzicht", in: *De Plate*, juni 2008, p. 131-160 (Kammerer op p. 132).

- (3) www.vrijwilligersrab.be.
  - (4) www.vrijwilligersrab.be en Feuille d'Ostende 10 april 1867 (Liste des personnes qui avaient leur dernier domicile ou lieu de naissance à Ostende, décédées dans d'autres lieux et dont les actes de décès ont été transcrits dans les registres de l'Etat Civil d'Ostende pendant le 1er trimestre 1867).
  - (5) L'Echo d'Ostende, 12 april 1874.
  - (6) L'Echo d'Ostende, 7 oktober 1926.
  - (7) L'Echo d'Ostende 3 september 1885 en 10 september 1885; Feuille d'Ostende 10 september 1885.
-

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2010

- Elke zaterdag.
- Van 19 december 2009 t/m 03 januari 2010 (gesloten 22, 25 december 2009 en 01 januari 2010).
- Van 13 februari t/m 21 februari (gesloten 17 februari).
- Van 04 april t/m 18 april (gesloten 06 april en 13 april).
- Van 13 mei t/m 16 mei.
- Van 13 juni t/m 15 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 30 oktober t/m 07 november (gesloten 02 november).
- Van 26 december t/m 09 januari 2011 (gesloten 28 december, 01 januari en 04 januari 2011).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

JK SERVICES

COMPUTER & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0476/865.901

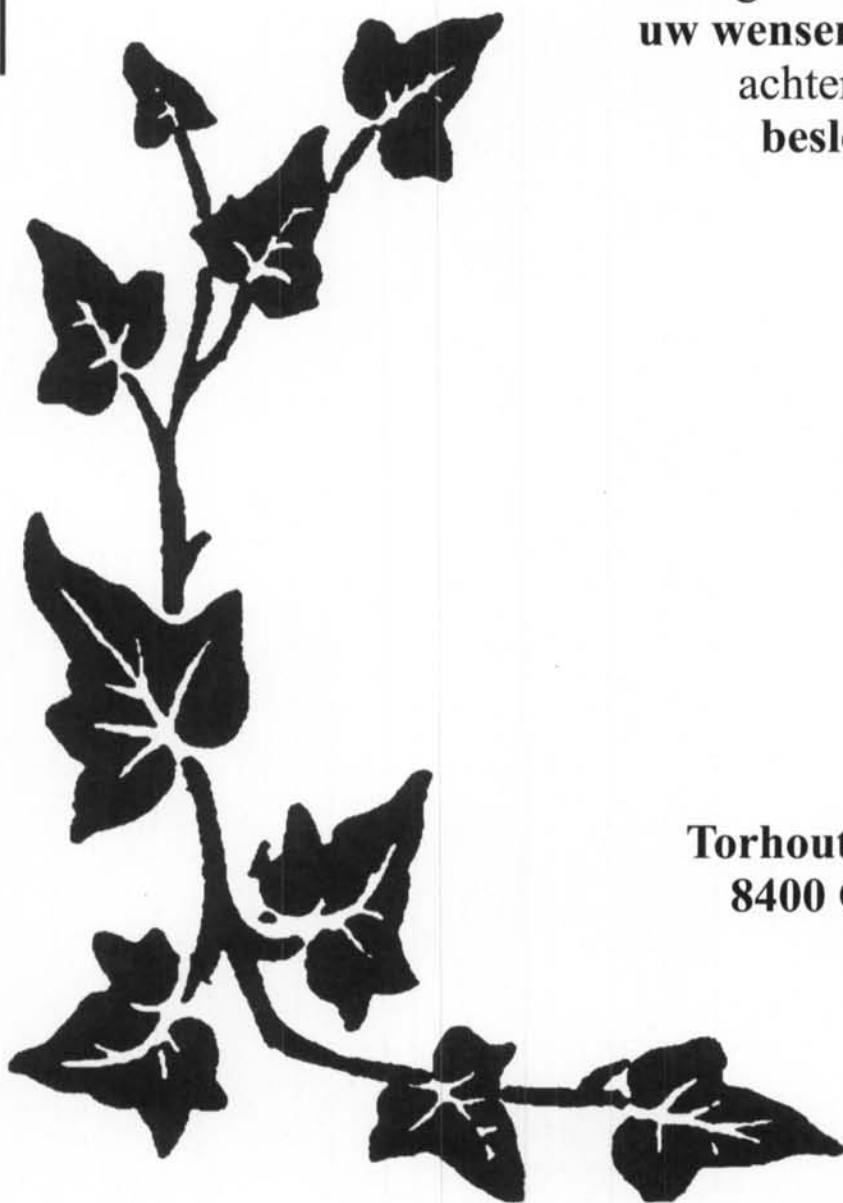
www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53